

TÜRKLERDE KADIN VE ÖRTÜNME

Türkler, tabiat şartlarının en zor olduğu bölgelerde yaşadılar. Bu nedenle kadınlar da erkekler gibi mücadeleciler bir hayat sürüyorlardı. Nitekim kadınların, atlara erkek gibi bindiklerini gören Avrupalılar çok şaşırılmışlardır. Bu konuda El Cahiz şöyle der (s.77): "Türklerin kadınları, erkekleri gibidir. Hayvanları da, kendileri gibi Türk özellikleri taşır." Dolayısıyla Türklerde cinsiyet ayrımı çok fazla gelişmedi. Nitekim **Türkçe'de de cinsiyet ayrımı yoktur.** "O" denilince hepsi birden kastedilir. Erkek, dişi ayrımı gerektiğinde cinsiyetini söylemek gerekir. Diğer dillerde ayrıca nitelendirilir. Hattâ Fransızca ve Almanca'da cisimlerde bile erkek-dişiler için ayrı ön edat vardır. Türkçe'de böyle hiçbir ayrım yoktur. Arapça'da erkek ve kadınlarla ilgili kelimeler bile ayrıdır. Ama Türkçe'de ayrım yoktur.

İslâmiyet öncesi Türklerde, kadınların aile içerisinde olduğu gibi toplumda da saygın bir yeri vardı. Kadın hem yuvasının etkili bir üyesi, hem de ailenin geçimi için birlikte çalışan insandı. Yani kadının gerek aile gerekse toplum içerisinde etkili bir konumu vardı. **Türklerde kadın, bir insan olarak etkindi** (fonksiyoneldi). Zaten insanları, önce kadın ve erkek şeklinde ayırmak, sonra eşitlemeye çalışmak yanlıştır. Allah, bütün varlıkları değişik yapıda halk ettiği gibi, her iki cinsi ve her insanı farklı özelliklerde yaratmıştır. **Esas olan kişileri cinsiyetlerine göre değil, insan olarak değerlendirmektir.**

Döneminin en medeni devleti olan Uygurların bayraklarını, genç bir erkek ve genç bir kızın yan yana vesikalık resimleri süsler. Halen, dünyada hiçbir milletin bayrağında böyle bir resim yoktur. **Uygur Türklerinin bayrağı, Türklerin insana bakışlarını simgeleyen eşsiz bir semboldür.**

Çin kaynakları, Büyük Hun Türklerinin Hakanı Mete'nin hanımı hakkında bilgi vermektedir. Atilla'nın hanımı Arıg-hanla ilgili bilgileri ise elçi Priskos'un yazılarından öğreniyoruz. J.P.Roux ve İ.Kafesoğlu'nun aktardıklarına göre, Gezginler, iki hanımın da, elçileri ayrıca kendilerinin de kabul ettiklerini o döneme göre hayretle ifade etmişlerdir.

İbrahim Kafesoğlu (s.47), Hunlarda ilkbaharın sonunda 5. ayda (bugünkü Haziran) devlet meclisi niteliğinde büyük çaplı toplantı yapıldığını aktarır. Bu toplantılarda çeşitli gösteriler, kurban kesmeler vb. törenler olurdu. Bu sırada da ülke sorunları tartışılır ve karara bağlanırdı. Bu aynı zamanda Devlet Meclisi nitelikli toplantı sayılırdı. Tartışmalara Hakan (Tanhu) başkanlık eder, yanında da hatunu otururdu. Hakanların hanımlarını Çin kaynakları, Yin-çü ya da yen-shih diye adlandırmaktadır.

Çin'de yüz elli yıldan fazla egemenlik süren Tabgaçlar, Budizm dinini kabul ettikten sonra nüfuslarının azlığının da etkisiyle Çinleşmeye başlamışlardı. Ama bu Çinleşme Hakan olan Topa (Tabgaç) Kiao döneminde azaldı. Bunun sebebi Kiao değildi. O Budizmden yana idi. Ama Jean Paul Roux'nun aktardığına göre (s.38), Kiao'nun yaşlı ve dul karısı Hu, Türk geleneğine göre yetişmişti. Gerek eşinin sağlığında gerekse ondan sonra kendi ölene kadar (528) yaptığı naiplik süresince soyluların Türklükten ayrılmasına izin vermedi.

Türklerde kadınlar, vücutlarını sıkıca örtmezlerdi. Ama, namus kavramı vatan yani "yurt"tan sonra, en değerli olardı. Çok önem verilirdi. Toplumda da aynı anlayış egemendi. Kafesoğlu'na göre, evli bir kadına tecavüz ettikleri belirlenenlerin cezası ise çok ağırdı. Bu konuda Çinliler ve İbni Batuta kişinin bedeninin ikiye bölünerek öldürüldüğünü söylerler. **(Fuhuş konusunu çoğu millet şiddetli cezalar uygulayarak önlemeye çalışmıştır. Ceza vererek önleyemeyen Eski Yunan bilim ve devlet adamı Solon ise, para cezası vermek şeklinde tedbir almıştır. Ancak Gynaikonitis denilen fuhuş yapılan evleri önleyememiştir.)**

İdil Bulgarlarının hanı Almış Han, Abbasi halifesi El-Muktedir'den 921 yılında İslâmiyet'i anlatması için bilgili ve yetkili insanlar istedi. Gönderilen bu kişilerden İbn Fadlan adlı şahıs, iyi bir ileri görüşlülükle, gördüklerini kaleme almıştır. Bu dönemle ilgili bir çok konuyu böylece, onun yazılarından öğreniyoruz. J.P.Roux'nun aktardığına göre (s.143) İbn Fadlan, Türk kadınlarının giyim-kuşamda ve davranışlarında rahat olduklarını yazar. Kocalarının da, kadınlarının bu durumuna onay verdiğini belirtir. Bir olay üzerine kadının kocası, karısının, sıkıca örtünmeyerek erkeklerden saklanmamasını onaylamıştır. Bu durumunun kadının kendisini tehlikeden uzak gördüğünü ve ona erişilmesini yasakladığını gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca koca, saklamama durumunun, karısının bir yandan kendini saklayıp, diğer yandan da kendisine erişilmesine izin vermesinden iyi olduğunu açıklar.

J.P.Roux'nun Orta Asya adlı eserinde aktardığına göre (s.273), **9. yüzyıl yazarı İbni Rüş** (felsefeci olan zat değil) **ve 11. yüzyıl yazarı El-Bekri, Türklerde kadınların eşlerini seçmede özgür olduklarını söylerler.** Bu durumu yukarıda İbn Fadlan'ın anlattıkları ile birleştirdiğinde, doğru olması ihtimali yüksek görünüyor.

Dede Korkut'ta da kadın için "güzel düşünür, güzel konuşur", "kocasına iyi öğütlerde bulunur", "kocasını da onu dinler" şeklinde iyi şeylerden bahsedildiğini anlatır. Aslında bu yapı, günümüze kadarki Türklerde, genelde, aynı kalmıştır.

Türklerde kadınların ayrıcalıklı değeri, J.P.Roux'nun Orta Asya eserinde aktardığı güzel bir lirik şiirde şöyle anlatılır (s.274): "Kırk kahraman ve bir Bey oğlu, bir güzel için ölmüş, ne olmuş ki" denir. **Roux, Nizamülmülk'ün, Türklerdeki kadının durumunun İslâmiyet için tehlike oluşturduğunu düşündüğünü anlatır** (s.274). Bu nedenle, halktaki anlayışı değiştirmek için uğraştığını söyler.

Türklerde kadının saygınlığı, Anadolu'da da devam etti. Gezin İbni Batuta (1304-1377) gözlemlerinin sonucu şöyle der: "Türklerde kadınların gördükleri saygıyı gözlerimle gördüm. Gerçekten de kadınların Türklerde, erkeklerinkinden üstün bir yeri var." Roux'ya göre (Orta Asya, s.275) Batuta, Türk kadınının bu konumundan, İslâmiyet adına, şikayetle bahseder. **İbni Batuta belki de, kendi milleti olan Arapların o dönemde kadınlarına bakışlarıyla karşılaştığı için, böyle bir ifade kullanmış olabilir.** Ama gerçekten de, Türklerde kadınlar, erkeklere karşı saygılıdır. Erkekler de, kadınlara karşı daha çok saygılıdır. Erkeklerin saygıyı terk ettikleri tek konu, namus meselesidir.

Türklerde kadın, insan hak ve özgürlükleri sınırları içerisinde hürriyetlerden yararlanır. Türklerden bahseden hemen bütün yarıllıklar ve kaynaklar, kadın konusunda Türklerin erdeminden bahsederler. Kadının ayrıcalıklı konumunun ve ona verilen değerini altını çizerek.

Babür Türk İmparatoru Şah Cihanın, hastalıktan ölen eşi, Safevi Türklerinden Banu Begüm (Mümtaz Mahal) için yaptırdığı Tac Mahal gibi büyük bir eserin, anlam bakımından örneği azdır.

İslâmiyet, kadınlara değer verilmesini öğütleyen çok sayıda ayet getirmiştir. Kız çocuklarını diri diri gömen cahiliye dönemi Arapları için, bu değişim çok büyüktü. Halbuki, gezginlerden, tarihi belgelerden anlaşıldığına göre, Türklerin İslâmiyet öncesi ve sonrasındaki anlayışlarında önemli bir fark olmadı.

Prof. Djevad'ın aktardığına göre (s.72) De Amicis, Osmanlı İmparatorluğu'nda hiç kimsenin, sokaktaki kadına el kaldırmaya kalkışmadığını söyler. Hiçbir askerin, isyan ve kargaşa zamanında bile olsa, en şamatacı ve gürültücü kadına dahi, elini bile dokundurmadığını yazar. Hele "ana"ya karşı saygı sonsuzdur, der.

İslâmiyet'ten sonra Araplarda da genç kızlar erkeklerle serbestçe sohbet eder, edep içerisinde arkadaşlık yaparlardı. Ancak Hayati Ülkü yazdığı İslâm Tarihinde (s.601), **Emevi Halifesi II.Velid'in (743-744) çok kısa süren iktidarı zamanında, kadınların erkeklerden ayrı yaşama usulü getirildiğini anlatır.** Bu anlayışın Araplara İranlılardan geldiğini söyler. J.P.Roux'nun

Nizamülmülk'ün kadınlara düşmanlığını aktarırken anlattıkları, bu iddiayı doğrular niteliktedir. Fakat İran'a da Bizanslılardan geçme ihtimali vardır.

Müslümanların kadına bakışını Emeviler değiştirmiştir. Müminlerin çoğu, Emevilerin Cebriyecilik düşüncesi vb. birçok uygulamalarıyla, Müslümanlığı rayından çıkardığı görüşünde hemfikirdir.

TÜRKLERİN KADINA BAKIŞINDA DEĞİŞİM

Türklerde harem yoktu. Harem, anlayış olarak Müslümanlıkta da yoktur. Harem ilk çağlarda Asurlular, Persler(İran) ve Romalılarda görüldü. M.S.1.yüzyılın sonunda lüks ve harem Çinlilerde de görülmeye başladı. O dönemde Çinlilerle çok sıkı temaslarda bulunmalarına rağmen harem anlayışı Türklerde kabul görmedi. Antik Yunan'da ise, Gynaikonitis denilen evler şeklinde ortaya çıktı. Ortaçağda, önce Bizanslılarda yer buldu. Araplarda Emevilerin son zamanlarında başladı. Abbasiler döneminde hızlandı. Abbasiler o kadar ileri gittiler ki, başka hiçbir harem onların büyüklüğüne yetişemedi denilebilir. Hayati Ülkü'nün aktardığına göre (s.599), Halife El-Muktedir Billah (908-932) döneminde sarayda tam on bir binden fazla harem aşası vardı. Bu rakam biraz abartılı görünüyor. Ancak sayı kaç olursa olsun işin vahametini örtmez.

Türklerde harem ilk olarak, Abbasilerden sonra Hilafeti Mısır'a taşıyarak halifelere koruyuculuk yapan Memlûk Türklerinde görüldü. Sonra yine Hilafetin İstanbul'a gelmesi ve üst yönetimlerden Türklerin uzaklaştırılmasından sonra, Osmanlılarda da haremın etkileri artmaya başladı.

Osmanlıdaki harem anlayışı başlangıçta, bugünkü anlamından farklıydı. Hanedan ailesinin ikâmetgâhiydi. Buradaki devşirme hanımlar bütün hanedan üyelerine sadakatle hizmet edecek şekilde yetiştirilirdi. Sadakat eğitimlerinde başarılı görülen hanımlar, Enderun Mektebinde yetişen ve devlet görevlerine getirilen devşirme erkeklerle evlendirilirdi. Böylece hem erkekler hem de kadınlar Osmanlı hanedanına sadık, eğitilmiş guruplar oluşturmuş olurdu. Ancak diğer birçok sistemde olduğu gibi, harem sistemi de Kanuni'den sonra bozulmaya başladı.

Hilafetin İstanbul'a gelmesinden sonra tartışmalar hararetlendi. Kur'an-ı Kerim'deki bazı ilgili ayetlerin yorumlarında muhtemelen değişme oldu. O döneme kadar, belki de namus kavramının önce kafalarda ve kalplerde oluşması gerektiği yorumu yapılıyordu. Daha sonra ise şekli görünüş önem kazandı. Bilhassa kasaba ve şehirlerde kadınlar çok sıkı örtündüler. Çarşı pazara yalnız çıkamaz oldular. Camilere bile gidemediler. Toplu namazları dahi evlerde kıldılar. Ancak bu uygulama Türklerin kadına karşı saygılarında önemli bir eksiltme yapmadı. Kadın evinin hakimi olmaya devam etti. Ancak, çocuk yetiştirme ve tarlada çalışma haricindeki cemiyet faaliyetlerinin dışında kaldı.

Batı Türkleri olan Osmanlı'da bunlar olurken, Doğuda "Din Yayıcı" unvanlı Timur ile haleflerinde, gelişme farklıydı. Çeşitli tarihlerde Semerkand'da Recistan meydanında (halen dünyanın en güzel meydanlarından) birbirine bakan üç büyük medrese yapıldı. Nejat Veziroğlu'nun bir makalesinde aktardığına göre, birinin kapısında Hz. Muhammed'in (s.a.v.) önemli hadislerinden olan "**Her erkek ve her kadın kişinin ilim öğrenmesi farzdır.**" sözü yazdırıldı. O bölgedeki Türkler ilimden kastın hem nakli hem de akli ilimler olduğunu düşündüler. Türk tarihinin en büyük ressamlarından Kâri (hafız) Mehmet Siyahkalem bu dönemde Tebriz'de yaşadı. Osmanlı Türkleri ise, İmam Gazali'nin anlayışını benimsediler. İlimden amacın sadece nakli ilimler, yani din ile ilgili ilmuhal bilgileri olduğunu düşündüler.

KUR'AN-I KERİM'DE KADININ ÖRTÜNMESİYLE İLGİLİ AYETLERDEN ÖRNEKLER

A'raf Suresi 26. ayet "Ey Adem oğulları size çirkin yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise indirdik. Korunma elbisesi (takva ile korunmak) daha hayırlıdır. İşte bu(nlar) Allah'ın ayetlerindedir, belki düşünüp öğüt alırlar." demektedir. Allah burada sadece kadınlara değil erkeklere de sesleniyor. Çirkin yerlerini örtmelerini emrediyor. Süslenebileceklerini bildiriyor.

Ama birbirlerini tahrik etmemelerini buyuruyor. Buna rağmen korunma elbisesi olan takvanın, yani Allah'a yakınlığın, insanlar için daha hayırlı olduğunu bildiriyor. Düşünüp öğüt alınmasını emrediyor. Dolayısıyla asıl korunma, inançla ve akılla olur.

Böyle bir yoruma ulaşabilmek için bu ayeti A'raf Suresi 32. ve 33. ayetlerle birlikte değerlendirmek daha doğru olabilir. Ayetler: "De ki; Allah'ın kulları için çıkardığı süsü ve güzel rızkı kim haram etti? De ki; O dünya hayatında insanlarıdır, kıyamet günü de yalnız onlarıdır. İşte biz bilen bir topluluk için ayetleri böyle açıklıyoruz. De ki; Rabbim, ancak fuhuşları, gerek açığını gerek kapısını; günahı ve haksız yere saldırmayı; hakkında hiçbir delil indirmedığı bir şeyi Allah'a ortak koşmayı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyler söylemenizi haram kılmıştır."

ÖRTÜNME İLE İLGİLİ AYETLERİN YORUMLARINDA DEĞİŞME

Hilafetin Osmanlılara geçmesinden sonra, diğer birçok meselede olduğu gibi kadınlar konusunda da uzun tartışmalar yapıldı. Muhtemelen düşünceler, aşağıdaki iki ayetin tek başlarına ve zorlama tevillerle yorumlanması sonucunda değişmeye başladı.

Nur Suresi 30. ayet: "İnanan erkeklerle söyle; bakışlarından bazılarını yumsunlar, ırzlarını (fecd'lerini yani avret yerlerini) korusunlar. Bu, onlar için daha temizdir. Şüphesiz Allah, onların her yaptıklarını haber almaktadır."

Nur Suresi 31. ayet: "İnanan kadınlara da söyle; Bakışlarından bazılarını yumsunlar, ırzlarını (fecd'lerini yani avret yerlerini) korusunlar, kadınlık ziynetlerini (ziynehûne) göstermesinler. Ancak kendiliğinden görünenler hariç. Başörtülerini (göğüs) yırtmaçlarının üzerine koysunlar, kadınlık ziynetlerini kimseye göstermesinler. Yalnız kocalarına, yahut babalarına, yahut kocalarının babalarına, yahut oğullarına, yahut kardeşlerine, yahut kardeşlerinin oğullarına, yahut kız kardeşlerinin oğullarına, yahut kadınlarına, yahut ellerinin altında bulunan (köle)lerine, yahut kadına ihtiyacı bulunmayan erkek tabii'lerine (yani hizmetçilerine, yardıma muhtaç ihtiyarlara, bunaklara ve dilencilere) yahut henüz kadınların mahrem yerlerini anlamayan çocuklara gösterebilirler. Gizledikleri süslerinin (hal-hal) bilinmesi için ayaklarını vurmasınlar. Ey müminler, topluca Allah'a tövbe edin ki felaha eresiniz (huzura kavuşasınız)."

Önce erkeklerle hitap edilen bu iki ayetten, birincisi yani erkeklerle ilgili olan üzerinde genelde pek durulmamıştır. Halbuki Allah, ikinci ayetin sonunda da, müminler diyerek erkek ve kadına, birlikte tövbe edin buyurmaktadır.

Tövbe suresi 71. ayetin bir bölümünde: "Mümin erkeklerle Mümin kadınlar birbirlerinin dostlarıdır (evliyaû)" denilmektedir.

Nur Suresi 31. ayette kadınlar hakkında söylenenler için çok zorlamalı yorumlar yapılmıştır. Bu tartışmalarda Ebu Davud, Tirmizi, Darimi, Kasımi, İbn Hanbel, İbn Kesir, İbn Mes'ud Kesani, el-Ceziri gibi din bilginlerinin genelde hadislere dayanarak yaptıkları yorumlar esas alındı. Bu bilginler Kur'an-ı Kerim'i çok okuyan insanlardı. Hadis toplama konusunda çok çalıştılar. Hz. Muhammed (s.a.v.) ve dört halife döneminde kadınlarla erkekler ayrı ortamlarda değildi, ancak yukarıda zikredilen ulemanın yaşadıkları dönemde erkeklerle kadınlar ayrı yerlerde yaşıyorlardı. O dönemler, "Kadınlara yazıyı değil, dikişi ve Nur suresini öğretin" şeklindeki çok şüpheli bir hadisin etkin olduğu yıllardı. Müslümanlığın şekilsel ibadetlerini yapmayanlara karşı şiddetli baskı uygulanıyordu. Bilindiği gibi bu dönemler, mezhep kurucusu Müslüman alimler başta olmak üzere birçok büyük velinin cezalara çarptırıldığı, hapislere atıldığı yıllardır.

Yukarıda zikredilen önemli Müslüman ulema, belki de içinde yaşadıkları toplumsal yapıyı Kur'an'da yeterince bulamadıkları için, kadınlara yapılan baskıları mazur gösterebilmek adına, hadislerden medet ummuş olabilirler. Bilindiği gibi hadis ilmi ikiye ayrılır. İlki Rivayet-ül hadistir. Peygamber efendimizin söz fiil, tavır ve hallerini kaydederek usulüne uygun olarak gelecek nesillere aktarır. Diğer Dirayet-ül hadistir. Senet ve metnin durumlarını anlamaya imkân veren yöntemleri belirler. Diğer taraftan, hadisleri değerlendirmede Ehli Sünnet ile Mutezile arasında

önemli bir fark vardır. Mutezile akla, bilime ve dini prensiplere çelişir gördüğü her müşkül hadisi ret etmiştir. Ehli Sünnet ise hadise makul bir anlam ve uygun bir tevil bulmaya çalışmış ihtilâfları cem etmeye uğraşmıştır. Bazı alimler de belki hadisleri aktaran insanlara güvendikleri için hadislerin sahihliğini sorgulama ihtiyacını hissetmemiş olabilirler. Nitekim yukarıda zikredilen ulema arasında birçok hadis konusunda anlaşmazlık vardır. Ayrıca birçok kelimenin anlamı zaman içerisinde değişmiştir. Nitekim "miskin" sözü eskiden tevazu sahibi, alçak gönüllü anlamına geliyordu. Dolayısıyla farklı algılamaların olması normaldir.

O dönemin anlayışıyla erkekler için göbek ile dizkapağı arası avret yeri olarak kabul edildi. Arapça bilenlerin aktardığına göre ayette geçen fûrûc kelimesi, ferc'in çoğuludur. Asıl anlamı iki şeyin arasındaki açıklık demektir. Bu anlamdan dolayı erkekler için ferc'lerini, ya da ırzlarını koruma konusunda yukarıda belirtilen bölge haram kabul edildi. Kadınlar için ise, avret yeri sözü ziyinet ile birleştirildi. Ziyinet kelimesinin karşılığı olarak da vücudu saran elbise düşünüldü. Dolayısıyla bedenın kendisi ziyinet yeri kabul edildi. Yorumlarda en az dikkat edilen taraf ise, örtünme ayetlerinin başlarındaki ifadelerdi. Allah, inanan erkek ve kadınlara önce bakışlarından bazılarını yummalarını emrediyordu. Çünkü gözler ruhun aynasıdır. İnsan gözleriyle belki de herşeyi söyler, ama mısır püskülü gibi olan ve sürekli yenilenen saçlarıyla çok az şey anlatır.

Kur'an-ı Kerim'i yorumlayanların, Kitabı bir bütün olarak ele almaları gerekir. Aksi taktirde yanılıya düşülebilir. Nitekim, içki ile ilgili ayetlerden sadece Nahl Suresi 67. ayet tek başına yorumlanırsa, bakınız nasıl tam tersi sonuç çıkar. Ayet: "Hurmanın ve üzümün meyvalarından sarhoşluk ve güzel rızık elde ediyorsunuz". Sadece bu ayete göre karar veren kişi içkinin serbest olduğunu zanneder. Bizler, yani halk, din bilgini olamayız. **Müteşabih** (birbirine benzeyen) **ayetler** ve **Nesh edilen** (yerine yenisi gelen) **ayetler** konusunda yanlış yorumlar yapabiliriz. Ayrıca Kur'an'da hayatın her yönüyle ilgili ayetler vardır. Kişinin kendisiyle ilgili, aile içi ilişkileri ve toplumsal konuları ihtiva eden bölümleri vardır. Bu ayetler tek başlarına yorumlandığında birbirinden farklı anlamlar çıkarılabilir. Halbuki böyle birşey olamaz. Ayetlerin bir bölümü yaşanan olaylar üzerine gelmiştir. Ayetin açıklamalarında bu olaylara dikkat etmek gerekir. Bu nedenle önemli olan Kur'an'ın bütününde anlatılmak istenilendir.

Nur Suresi 31. ayeti, tek başına ve sahih (gerçek) olup olmadıkları belirsiz hadislerden istediklerini ve kendi düşüncelerine yakın olanlarını seçerek yorumlayanlar, sonunda o kadar ileri gittiler ki, kadının yüzünün de ve hatta sesinin de haram olduğunu düşündüler. Kendilerine destek bulabilmek için, bu konuda hadisler olduğunu söylediler. Sonunda kadınlar yolda yüzlerine peçe takar oldular. (Aslında peçe takıldığında bile gözler açıktadır ve duygularını ifade edebilir.) Misafirliklerde akrabalar bile, kadın ve erkek ayrı odalarda oturmaya başladılar. Kadınlar erkeklerle karşılaştıklarında dahi seslerini erkeklere duyurmamaya çalıştılar.

İnsanlar, yorumlarını istedikleri gibi yapabilirler. Sonuçta sorumlulukları Allah'a karşıdır. Konu sadece kendilerini ilgilendirdiği, başkalarına zarar vermedikleri sürece inançlarında herkes serbesttir. Emirleri anladığı gibi uygular veya uygulayamaz, ama sonucuna katlanır.

Ancak, hiç kimse kendi yorumuna dayanarak, başkalarını da kendine uyması için zorlayamaz. Sadece kendi düşüncesini doğru kabul ederek, -haşa!- Allah'a şirk (ortak) koşarcasına başkalarını suçlayamaz. Çünkü, Allah A'raf Suresi 33. ayetin sonunda şöyle diyor: "Allah, hakkında, bilmediğiniz şeyler söylemenizi haram kılmıştır."

Yorumların sonuçları konusunda dikkatleri çeken durum şudur: Dergahında kadınların da bulunduğunu bildiğimiz, "Türkistan Piri", Hoca Ahmed Yesevi ve onu takip edenlerin yorumlarının etkili olduğu dönemlerde Türkler; ilimde, kültürde, tasavvufta, felsefede, mimaride, sanatta yükselmişlerdir. Ancak sonradan, saraya giren haremın kadınları içeriye hapseden anlayışı halka yansımaya başladı. Örtünmeyle ilgili bu yeni anlayış, etkisini sanattan ticarete kadar diğer konularda da kendisini gösterdi. Anlayış yagınlaştıkça, duraklama ve gerileme başladı. İlimde değil geride kalmak, "ilmin zihniyeti" bile kaybedildi. Saraylarda ve yalılarda devam eden onca ihtişama,

debdebeye rağmen, mimaride gerilenildi. Kadın evliyalardan ise hiç bahsedilemedi. Çocukları yetiştiren, kültürümüzü yeni nesillere aktaran kadınlarımız cehaletin pençesinden kurtulamadı.

Halbuki Müslümanlığı Maturidi, Yesevi, Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaş gibi yorumlayanların yolundan giden Türkler, İslâmiyet sayesinde her alanda en üst seviyeye çıkmışlardı. Türklerin yükseliş dönemlerindeki Müslümanlık anlayışlarının yanlış olduğunu hiç kimse iddia edemez. Eğer 11. yüzyıldan itibaren Müslümanlığın rönesansını oluşturmuş Türklerin o zamanki anlayışlarının yanlış olduğu iddia edilirse, Türklerin bugünkü durumunun sorumlusu olarak İslâmiyeti gösterenler haklı konuma geçerler.

Kadınları yüzleri dahil örten ve eve hapseden (köyler hariç) din görevlileri, Kur'an'dan ve gerçeklerden uzaklaşmaya başladılar. 1870'lerde dünyaya yeni açılan Japonlar, II. Abdülhamit Han'dan kendilerine İslâmiyet'i anlatacak ve sevdirecek bir din alimi göndermesini istediler. 1887'de Japon İmparatorunun amcası Prens Komatsu ve eşi İstanbul'a geldi. Karşılık olarak 1890'da Ertuğrul gemisi Japonya'ya gönderildi. Üç ay kaldıktan sonra dönerken Japon Denzinde battı. Bu elim olay Japonları da üzdü. Dolayısıyla Japonlarla Türkler arasında gönülden bir iletişim kurulmaya başlandı. Dolayısıyla Japonların istedikleri din alimini göndermek için çok uygun bir ortam vardı.

Kendisi iyi bir Müslüman olmaya çalışan ve 1890'dan sonra Pan-İslâmist bir politika izleyen II. Abdülhamit, çok üzülmesine rağmen, ülkesinde Japonlara gönderebileceği bir din bilginini bulamadı. Sadece 1902 yılında cami yapımı için Muhammed Ali adında bir din adamını gönderebildi.

Japonlar, aynı isteği Mısır Hidivi İsmail Paşadan da istediler. O da kimseye güvenip gönderemedi. Çünkü, Müslüman bilginlerin çoğunluğu ilimden, araştırmadan yani dinin özünden uzaklaşmışlardı. Safsata denilebilecek konularla uğraşmaya başlamışlardı. Müslümanlığı sadece görünüş olarak değerlendiriyorlardı. **Onların bakışıyla İslâmiyet sanki, takke-tespih-takunyaya indirgenmişti.** (21. yüzyılda ise dinin simgesi kadınlarda sadece başaörtüsü haline getiriliyor.) Bu anlayışa gerileyen Osmanlı'daki din uleması, aralarında guruplara ayrılmışlardı. Guruplar arasındaki şiddetli çekişmenin sebebi ise İmam-ı Azam Ebu Hanife'ye ceza olarak vurulan değnek sayısıydı. Padişahlıktan indirildikten sonra bile, ülkesi ile ilgili konularda yetkililere akıl vermeye çalışmış, eğitimle ilgili en çok yatırım yapılmasını sağlamış bir **II. Abdülhamit, kendisi de Pan-İslâmist olmasına rağmen, bu din bilginlerine nasıl güvenebilirdi.**

20. yüzyılın başları İslâmiyet'i algılama anlayışının dibe vurduğu dönemdir. Dolayısıyla Müslüman Dünyası da fiilen dibe vurmuştur. Allah'ın bahsettiği zengin yer altı kaynaklarına rağmen 21. yüzyıl başlarındaki durumlarında kaynak fakiri Türkiye hariç, ciddi bir değişme yok gibi.

TÜRKİYE CUMHURİYET'İNDE KADINA BAKIŞ VE BAŞÖRTÜSÜ

21. yüzyılın başlarındaki Türkiye'de, bir asır öncesine göre kadınlara bakıştaki durum daha farklıdır. Kur'an'daki ayetleri kadının el ve yüzü hariç her tarafını örtmesi gerektiği şeklinde yorumlayan bir guruba, bu defa devlet müdahale etmektedir. Bu gurubun devlet okullarına, üniversitelere, devlet dairelerine başları örtülü olarak girmesini engellemeye çalışmaktadır. Bu davranışta, bir gurup siyasinin, kendi menfaatleri doğrultusunda olayı körüklemelerinin ve yetkili oldukları bazı yerlerde, örtünmeleri için kadınlara baskı yapmalarının da etkisi vardır.

Bu kitapta Türklerin özelliklerini incelemeye çalıştık. Bütün Türk Devletlerinin gerek dini, gerek ticari ve gerekse kültürel konularda, devleti yıkmasına izin vermeyecek ölçüde, hoşgörülü davrandıklarını gördük. Bugünkü Türk Devletlerine yakışan da aynı davranışlara devam etmeleridir. Zaten kitapta görüldüğü gibi, çok konuda eski Türk Devletleri ile benzer tavırlar sürmektedir. Ancak, bu konudaki davranış hatalıdır. Sanki, eski uygulamaların tam tersi yapılmaktadır. Osmanlı'nın Hilafeti devraldıktan sonra, Türk olmayanlara karşı hoşgörülü

davranışını devam ettirirken, Türklerin Müslümanlığı yorumlamaları üzerinde, gittikçe artan bir baskı uygulamasına (tersten) benzemektedir.

Türklerin özellikleri dikkate alındığında, bu türlü uygulamalar ters sonuçlar doğurabilir. Daha önce belirttiğimiz gibi Türkler pek "hayır" diyemezler. Hayır dedikleri iki önemli konu vatan ve namustur. Çok zaman "hayır" dedikleri diğer bir konu da, kendilerine baskı uygulandığı anlardır. Türkler, kendisine dışarıdan baskı uygulanırsa bazen direnirler. Ama güçlerinin yeterli olmadığını düşünürlerse, kabul etmiş görünüp içlerine atarlar. Sabrederler, ortamını beklerler ve uygun buldukları bir anda kendi usullerince cevap verirler. Osmanlı yönetiminin örtünmeyi zorlamasıyla ilgili baskıya karşı bir mücadele olmadı. Çünkü halk, alimlerin söylediklerini dinin emri olarak değerlendirdi ve kabul etti.

Baskıların ne yönden ve kimden geldiği hiç fark etmez. Birçok genç kızın evden kaçmasının altında bu baskılar yatar. Nitekim Türkiye'de bugün ortaya çıkan durumda, 1937'de uygulanmaya başlanan Laiklik konusunda, Atatürk'ten sonra aşırı gidilerek, devletle halkın arasının açılmasının da payı vardır.

Halbuki, Türkler yumuşak başlı ve iyi niyetlidirler. Türklere sevgiyle ve dostça yaklaşıldığında her zaman uyumludurlar. Böyle bir kardeşlik ortamının oluşması, örtünen insanları siyasi ihtiraslarına alet etmek isteyenlerin en önemli silahlarını ellerinden alacaktır. Annelerimizin kullandığı tipte başörtüsüne izin verilebilir. Örtünenlerin inançları doğrultusunda mı, yoksa siyasi amaçla mı hareket ettiği böylece anlaşılır. Ayrıca son yıllarda başörtüsünün altına daracık elbiseler giyerek, yollarda sigara içerek, parklarda çok samimi oturup sarılarak işi sulandıran bazı kişilerin din hakkında yanlış imaj vermeleri de önlenmiş olur.

Bir devlet, kendi okulunda okuttuğu bir öğrenciyi güvenemezse, o devlet davranışlarını gözden geçirmelidir. Bu devlet, 1968'den itibaren kendi düzenini yıkmak için silaha sarılıp mücadele verenlerin bile bir kısmını daha sonra üst görevlere getirdi. Devletin bu tavrı yıkılmasına sebep olmadı. Zaten devlet kendisine ciddi bir tehdit görürse, bütün kurumlarıyla tedbir alacak seviyededir.

Türkler gibi, imparatorluklar kurmaya meyilli bir devletin uygulamalarının, köksüz bazı devletlerle benzer olması yanlıştır. Bu davranışlar, insanları birbirlerine rakip durumuna getirir. Devlet ile halkın arasını açar, uçurum oluşturur. Sonunda her iki taraf da zarar görür. Hem devlet, hem de Müslümanlık kaybeder. Huzurlu ve güzel gelecek için, devlet ile halkın arasının açılmaması gerekir. Esas olan iki ayrı düşüncenin birbiriyle birlikte barış içerisinde yaşayabilmesidir.

Zaten, Kur'an-ı Kerim'in tamamına bakıldığında, **Allah, ırzlarını koruma konusunda, hem kadınlara, hem de erkeklere hitap etmektedir.** Birbirlerini tahrik etmeyecek şekilde davranmalarını, giyinmelerini ve bakışlarından bazılarını yummalarını istemektedir. Yoksa, başını örten birisi, örtmeyen ama erkekleri tahrik etmeyeni "kötü kadın" göremez. Örtmeyen ise, başını örten için "onlar gerici ve cahiller. Zaten örtünün arkasına sığınıp kötülükler yapıyorlar." diyemez.

Kur'an'da "**ilâ ilâhe illaallah**" yani "Allah'tan başka ilâh yoktur, yalnız Allah vardır." **diyen insanı Allah, Müslüman kabul ediyor.**

Bir savaşta Sahabelerden biri düşmanı yere düşürür. Tam öldürecekken silahı da olmayan bu kişi "ilâ ilâhe illaallah" der. Ama korkudan böyle söylediğini düşünen Sahabe, onu yine de öldürür. Hz. Muhammed (s.a.v.) olayı duyunca çok kızar. Kendisinde görülmeyen bir hiddet gösterir. "Kalbini açıpta mı baktın?" der.

O halde insanlara ne oluyor?